

Rinkabyfunten dateras av Roosval till 1100-talet, närmare bestämt till tiden mellan 1140 och 1175; i *Die Steinmeister Gotlands* (1918) s. 219 f. skriver Roosval:

»Wie der Bolum-Typus eine Art Übergang zwischen den reinen Vierseitern und den Kelchen ist, so existiert auch ein Zwischenglied zwischen den Zylindern und den Kelchen: die Cuppa rundet sich an der untern Kante; der so eingezogene Boden stützt sich auf einen profilierten Fuss. Hierher gehören *Befvesjö*, *Länghem* und *Ringkarleby*. Sie weichen dadurch von dem echten und altertümlichsten Cylindertypus ab, haben aber auf der andern Seite durch das hohe Mass der Cuppa und den archaischen Charakter des Schmuckes grosse Verwandtschaft mit Ottrava und Ving. In ihrem Schmuck zeigt sich neben dem geometrischen Ornament (Zick-Zacks, Spiralen, Stäben, Seilen) auch vegetabilisches, obwohl noch mit starker geometrischer Haltung. Da die Entwicklung im ganzen von der unorganischen zum organischen Ornamentik tendiert, scheinen diese Taufen ein jüngeres Stadium zu sein als die Mehrzahl der reinen Zylinder, die oben genannt wurden. Die Bilderwelt konzentriert sich auf Drachenstreite und an einen Baum beissende Drachen, Symbole für den Angriff des Bösen, bekannt aus der Psalterillustration des 12. Jahrhunderts... Die Zeit dieser Gruppe liegt ... wahrscheinlich ca. 1140–75.»

34. Nasta, Rinkaby sn.

Pl. 20.

Litteratur: B 768, L 1030. J. Bureus, F a 12 (»Sumlen«), bl. 791; J. Hadorph, Memorial för Karl XI:s eriksgata 1673 (i: Handlingar angående Antikvitetskollegiet 2, RA), Beskrifning öfver Carl XI:s Resa i Sverige 1673 (F f 5); Ransakningarna 1683 (tryckt i Ransakningar efter antikviteter, bd 2, h. 1, 1969, s. 177); J. Peringskiöld, Monumenta 6; Palmskiöldska

Fig. 85. Nä 34. Rinkaby sn, Nasta. Efter träsnitt i Peringskiölds Monumenta (B 768).

Fig. 86. Nä 34. Rinkaby sn, Nasta. Efter uppteckning och tolkning i Peringskiölds Monumenta.

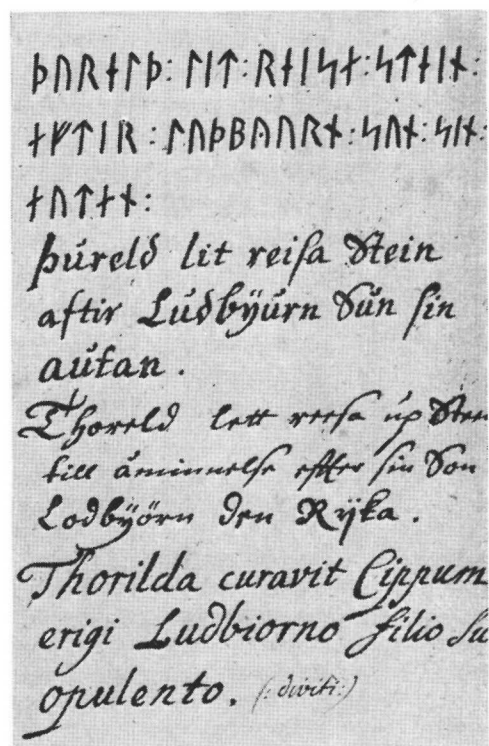
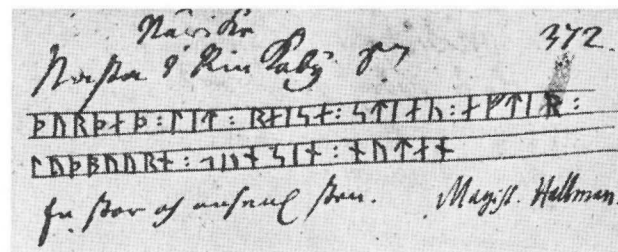

Fig. 87. Nä 34. Rinkaby sn, Nasta. Efter teckning av J. G. Hallman i Peringskiölds Monumenta.

Fig. 88. Nä 34. Rinkaby sn, Nasta. Efter O. Celsius, Svenska runstenar (Fm 60).

handskriftssamlingen, Vol. 289, s. 86 (UUB); G. Herdman, Liber Memorialis 1723–1865 (P 1: 2, ULA), Anteckning i Glanshammars kyrkobok 1725; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 2, s. 372; D. Tilas, Anteckning i: M 25: 2 (KB); G. Kjellin, Wnderättelse om Allmenne Wägar ... inom Neriket och Örebro län (i: J. Elers, Historia om Vägarne i Sverige, Tom 4, hs S 13, UUB); E. Tuneld, Geografi öfver Konungariket Sverige (8. uppl, 1828), s. 52; Kyrkoinventarium 1830 (ATA); C. F. Bergstedt, Reseberättelse 1844, s. 31 (ATA); W. Tham, Beskrifning öfver Sveriges rike I: 1 (1849), s. 85; N. G. Djurklou, Diverse annotationer rörande Nerike, 1849 (hs i Örebro läns museum, tryckt i Festskrift till 75-årsminnet av stiftandet av Föreningen för Nerikes folkspråk och fornminnen, 1931, s. 46 f.); Föreningens för Nerikes folkspråk och fornminnen verksamhet under år 1861, s. 7 (ATA), Föreningens verksamhet under åren 1862 och 1863, s. 19 (ATA; tryckt i ATS 1, 1864, s. 212 f.); H. Hofberg, Nerikes gamla minnen (1868), s. 85 f., Nerikes Fornlemningar 1, 1868, s. 119 (ATA; tryckt i Meddelanden från Örebro läns museum 10, 1930, s. 14), Nerikes fasta fornlemningar (1871), s. 16; R. Dybeck, Brev till G. Stephens 1873 (KB), Runa fol. (1873), s. 92, 102; Örebro läns kalender 1880, s. 330; E. Brate, Anteckningar 1901 (ATA); H. Hedberg, Skrivelse till Riksantikvarien den 7/5 1914 (ATA); S. Lindqvist, Den helige Eskils biskopsdöme (1915), s. 86 f., Närkes fasta fornlemningar (i: Närke, läsebok för skola och hem, 1922), s. 96; I. Schnell, Skrock om fornminnen i Närke under 1600-talet (i: Från bergslag och bondebygd 1935), s. 53 f.; R. S. Wibeck, Skrivelse till Riksantikvarien den 8/11 1952 (ATA); S. B. F. Jansson, Runinskrifterna i Närke (i: Från bergslag och bondebygd 1952), s. 29 f.; Närke, Allhem, 1960, s. 24; J. Wikberg, Glanshammars härad (1967), s. 169 f., 404 f.

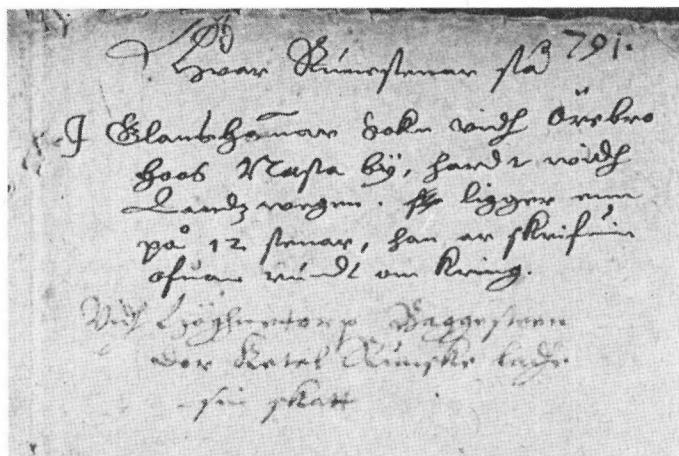
Äldre avbildningar: J. Hadorph och P. Törnewall, träsnitt (i: Peringskiölds Monumenta 6, återgivet i Bautil), J. G. Hallman, teckning (ATA); A. Wætter, teckning 1861 (Örebro läns museums arkiv och i ATA); H. Hofberg, teckning (i Nerikes Fornlemningar, återgiven i Nerikes gamla minnen); R. Dybeck, teckning (återgiven i Runa fol., pl. 21, nr 4); Brate, foto 1901; Lindqvist, foto 1908 (i: Den helige Eskils biskopsdöme, fig. 47 och i Närke, 1922, s. 98), I. Anderson, foto 1952 (i Jansson a. a.; återgivet av Wikberg i a. a. och i Närke, Allhem); B. Walden, foto 1952 (i Jansson a. a. s. 4.)

Runstenen står rest 115 m V om allén till Nasta huvudbyggnad, 65 m Ö om en annan infartsväg till Nasta, 6 m N om landsvägen Örebro–Fellingsbro. Platsen är utmärkt på Ekonomiska kartbladet 10F 5e »Rinkaby» (1958).

Nä 34 omtalas redan av Bureus. I hans berömda handskrift »Sumlen» (F a 12) finns under rubriken »Hwar Runestener stå» följande uppgift: »J Glanshammar Soken widh Örebro hoos Nasta by, hardt widh Landzwegen, ligger enn på 12 stener, han er skrifuin ofuan rundt om kring.» Se fig. 89.

J. Hadorph har i sitt memorial för Karl XI:s eriksgata 1673 en uppgift, som säkerligen åsyftar Nasta-stenen: »En fierdingz wäg på andre sidan om Glanshammars krog wid Nafwesta by, wänster om wägen, ligger en gammal offersteen hwarest ännu offras såsom i hedendomen.» I den efter konungens resa författade resebeskrivningen lämnar Hadorph följande utförliga uppgifter om runstenen: »En fierdingz wäg fram om

Fig. 89. Nä 34. Rinkaby sn, Nasta. Efter J. Bureus, F a 12 («Sumlen»).

glanshammars Krogh, är en by Nawestad benämd, hwarest en Runsteen af långan ålder hafwer legat widh allmänne vägen. På denne Steen hafwa enfaldigt folk ifrån hedenhöös offrat emot Tandawärk och andra Krankheter. När någon hafwer ofrat der emot Tandawärk, så hafwer den och bitet i Stenen som dhe närboendes witna; der fins och på en Kant närmast till vägen vthnött något af Stenen.¹ Åhr 1672 denn 6. Junij lät iag samma steen afrijta, och sedan vpresa. Vppå samma Steen låge tå Knappenålar, halförer, häcktor och Märlor, Nafwerhufwud, Spijkar, Nafwerjern och annat smått som tijt ofrat war. Nu är den icke så lämpelig för deras widskepelse sedan han vprest är.»

I *Ransakningarna* finns (från år 1683) följande uppgift: »Nembden och Allmogen i Glanshammars häradh refererade, att widh Landsvägen emillan Örebro och Glanshammars krough, gehnt emoth. Nastaby, finnes en högh opreest Steen medh Runska skrifwen.» Nastastenen var alltså vid denna tid rest, vilket stämmer med Hadorphs ovan citerade uttalande, att han år 1672 hade låtit avrita och uppresa stenen. På Hadorphs avbildning av runstenen syns hela rotändan; den är exakt avritad, vilket visar, att runstenen då var liggande; se vidare Jansson a. a. s. 29. — Herdman (i *Liber Memorialis* bl. 81 v.): »Runstenen här wjd *Nastad* är än temel behållen; märkwärdig äfwen therföre, at, som folket säger, skal i fordna tjder therwjd, mot misswäxt och hård åhr, knoppnålar solfwër (sic!) etc blifwit offrade.»

Olof Celsius har icke själv undersökt Nä 34; de uppgifter som finns i *Svenska runstenar* har han erhållit av »Magist. Hallman». — Gustaf Kjellin, som var kyrkoherde i Glanshammar och Rinkaby 1782–1800, uppger, att runstens plats är »wid Stora Landsvägen gent emot Nasta By» och att stenen är »nog ansenlig; men aldeles oläselig». Kjellin tillägger: »Wid Nasta-Stenen hafwa i fordna tider, då Hungersnöd infallit, knappnålar blifwit offrade.»

Kyrkoinventarium 1830: »Vid sidan af landsvägen nära till nasta By finnes en stående bakåt lutande, omkring 3 alnar hög och 1½ aln bred Runsten; men på hvilken inga läsbara bokstäfver kunna urskiljas.» — C. F. Bergstedt lämnar i sin reseberättelse 1844 följande upplysning: »Vid vägen står en runsten gent emot Nasta by, hvars inskrift nyligen till en del blifwit upphuggen.» — Djurklou 1849: »Nastarunstenen som står till höger om vägen till Arboga är ganska stor dock mycket svårläst.»

Av »Föreningens för Nerikes folkspråk och fornminnen verksamhetsberättelse» för åren 1862 och 1863 framgår, att Nä 34 då åter hade fallit omkull: »Nastastenen (Liljegren n. 1030), till höger om landsvägen från Örebro till Glanshammars gästgifvaregård. Af denna sten har Föreningen erhållit flera afteckningar, hvaribland hosföljande är frukten af den sista af Herr Wætter företagna undersökningen. Stenens inre ristningar, hvilka, att döma af teckningen i Bautil, måste hafva varit särdeles prydliga, torde dock numera ej

¹ Hadorph menar alltså, att nötningen i runstens kant skulle bero på att »enfaldigt folk ifrån hedenhöös» hade bitit i stenen på detta ställe för att bli botad från sin tandvärk.

kunna fullt redas. Denna stens upprättande hoppas Föreningen uti nästa berättelse få tillfälle omnämna.» — Hofberg (i *Nerikes gamla minnen*): »Då man färdas från Örebro till Glanshammars gästgivaregård, påträffar man denna runsten i högra landsvägskanten, midt emot Nasta by.»

Dybeck behandlar Nä 34 i *Runa* fol. (1873); han skriver där (s. 92): »En i synnerhet till ristningen inom runslingorna svårt skadad runsten, halft liggande invid och på södra sidan om landsvägen midt för Nastads by. Gamle män i trakten säga sig hafva af förfädren hört berättas att han fordom varit brosten. I antiqvarisk efterrättelse från 1660 talet säges runstenen vara på en hög, men i Bautil är han afritad såsom lös. Sannolikt togs han redan kort efter 1660 från högen, låg någon tid lös på marken, då Hadorph och Törnevall afritade honom, hvarefter han törhända verkligen legat öfver något dike under landsvägen, till dess han omsider upptogs och restes på det viset att en del af ristningen är i jorden. Ändtligen företog sig, för omkring 40 år sedan, en bonde att förderfligt upphugga runorna (de inre slingorna vågade han sig ej på), då flere förvillande tillsatser lära tillkommit.» — Enligt den av Dybeck meddelade traditionen skulle Nastastenen under någon tid ha legat som brosten. Det är möjligt, att så har varit fallet, ty ristningsytan är mycket hårt sliten. — Brate antecknar vid sitt besök 1901: »Runstenen står lutad bakåt i 45° vinkel på landsvägens södra kant vid Nasta och måste resas, innan den kan tillfredsställande afbildas.»

Intendenten Hugo Hedberg, Örebro, skrev den 7 maj 1914 till Riksantikvarien: »Direktören Ad. Lindgren här i staden som nyligen skänkt 5 000 Kr. till en fontän utanför sitt palats — Centralpalatset — hvilken redan är under uppsättning der — har nyss besökt mig med anhållan, att hos Herr Riksantikvarien göra en förfrågan huruvida Runstenen, som står invid landsvägen vid Nasta i Glanshammar möjligen skulle kunna få förflyttas in till staden för att uppsättas utanför palatset ifråga i den vackra parkanläggningen och tillsammans med — som jag tror hans mening var — fontänen, hvilken visst kommer att omgifvas af en hel del råa, vilda stenblock o. d. Svaret tror jag mig veta — men vill naturligtvis efterkomma L:s begäran och beder sålunda vördsammast om en rad till svar i berörda sak.» Tillstånd till den föreslagna förflyttningen meddelades ej.

Vid runinskriftsinventeringen 1950 lutade stenen så starkt att den hotade att falla, och den var dessutom till hälften dold under marken på grund av att vägbanan hade höjts och breddats. Eftersom platsen ur flera synpunkter var olämplig måste stenen flyttas. Den flyttades 12 m åt NNÖ och restes på landsvägens norra sida.

Ljusgrå granit. Höjd 1,93 m, största bredd (mitt på stenen) 1,31 m. Största runan är 13 cm, den minsta 8 cm. Ristningsytan är hårt sliten och ristningen numera flerstädes mycket grund. Särskilt ornamentiken upptill på stenen visade sig vara svår att reda. Överhuvudtaget krävs det synnerligen goda belysningsförhållanden för att man skall kunna följa de invecklade och svaga ornamentslinjerna. Ristningen var tydligen redan på 1600-talet svårt nött, och på Wætters, Hofbergs och Dybecks teckningar finns endast detaljer medtagna. Hofberg t. ex. konstaterar, att ornamenten är »till det mesta utplånade. Åtminstone har det varit mig omöjligt att, vid förnyade besök på stället och med Bautil till jmförelse, urskilja mer än, hvad som synes här på teckningen» (*Nerikes gamla minnen*, s. 86).

Vad inskriften beträffar kan man fastställa, att den delvis har huggits upp i senare tid. Detta olyckliga ingrepp har utförts av en person, som icke har kunnat runor. Tidpunkten för upphuggningen av runorna kan bestämmas till 1800-talets förra del. Då C. F. Bergstedt reste i Närke år 1844 hade inskriften »nyligen till en del blifvit upphuggen» (se ovan s. 111). Dybecks uppgift om bonden, som »för omkring 40 år sedan» tog sig för »att förderfligt upphugga runorna» stämmer ju med Bergstedts. Även om ett visst osäkerhetsmoment har införts genom upphuggningen, kan inskriften dock rekonstrueras på följande sätt med så gott som fullständig säkerhet:

: pureip : lit : raisa : stein : eftir : lybbyurn : sun sin : nutan :
 5 10 15 20 25 30 35 40

Þorhæiðr let ræisa stæin æftir Lyðbiörn, sun sinn nýtan.

»Tored lät resa stenen efter Lydbjörn, sin dugande son.»

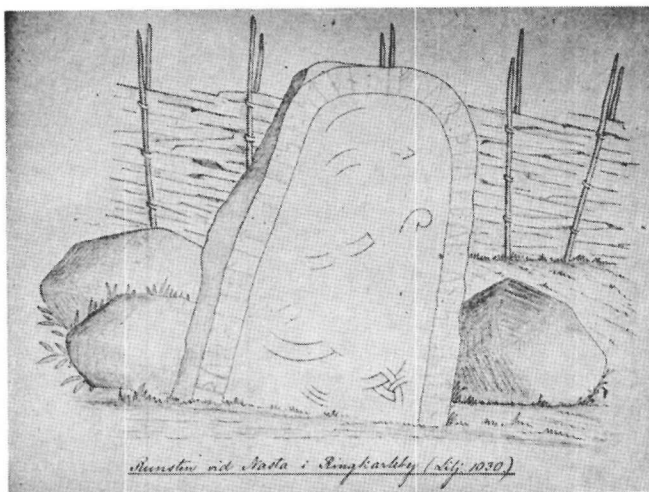

Fig. 90. Nä 34. Rinkaby sn, Nasta. Efter teckning av H. Hofberg i Nerikes Fornlemningar 1863.

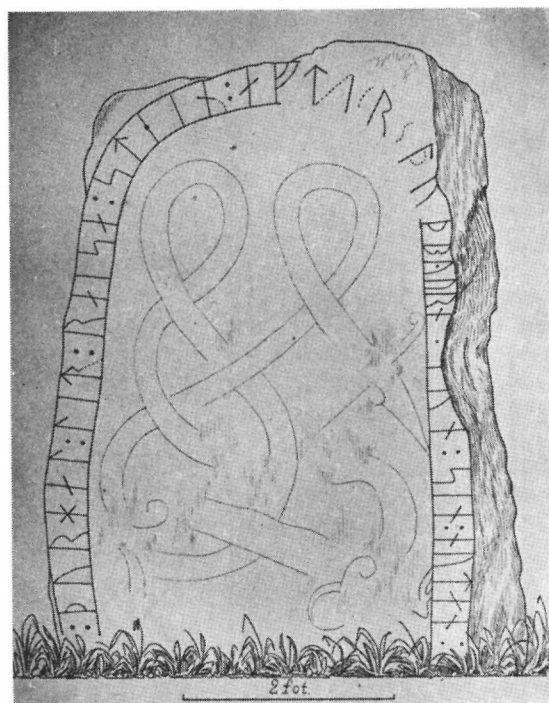

Fig. 91. Nä 34. Rinkaby sn, Nasta. Efter R. Dybeck, Runa (fol.).

Till läsningen: Inskriften börjar med skiljetecken, som i denna inskrift genomgående har formen av två punkter. Skiljetecken förekommer mellan varje ord, utom mellan **sun** och **sin**. (Framför efterställt possessivpronomen saknas skiljetecken synnerligen ofta i runinskrifterna.) I 4 **e** är pricken grund men säker. 8 **i** är ej stunget. I 9 **t** har en naturlig fördjupning huggits upp i senare tid; upphuggarens insats har gett runan följande utseende $\mathfrak{R}$. 11 **a** är säkert, likaså 17 **e**. I 18 **i** har upphuggaren gjort en cirkel; runan har därför nu följande utseende ϕ . I 19 **n** har samme man fortsatt högra bistaven till nedre ramlinjen: $\mathfrak{h}$. I 20 **e** är pricken grund. I 21 **f** har upphuggaren under den nedre bistaven tillagt en bågformig linje: $\mathfrak{B}$. Mellan 22 **t** och 23 **i** har en naturlig skåra av upphuggaren »förbättrats», varigenom runorna har fått utseendet $\mathfrak{I} \mathfrak{I}$. 25 **l** har förändrats genom tillägg av en **p**-bistav. (Min uppfattning att runan ursprungligen har varit **l** stödes av att Hadorph och Törnewall uppfattade den som **l**; hade den kraftiga **p**-bistaven funnits redan på 1600-talet, skulle de säkerligen ha läst runan som **p**. **l**-bistaven är betydligt grundare och av fullständigt samma karaktär, som inskriftens äkta linjer. I 26 **y**, som har förlorat toppen i en kantskada, finnes en grund men markerad punkt, som troligen är huggen. Punkten sitter dock ej exakt mitt i runan, men detta beror kanske på att ristaren har velat undvika en naturlig skåra, som här går in i runan. 29 **y** är stunget. 30 **u** står tätt intill 31 **r**. Det förefaller som om ristaren först har stavat **byirn** men sedan ändrat sig och lagt till en **u**-bistav, varigenom **u**-runan kom att stå onormalt nära följande runa. **u**-bistaven är icke »upphuggarens». 33 **s** har förlorat första ledens övre del i en kantskada. På grund av samma skada har 34 **u** förlorat toppen. Skiljetecken saknas efter 35 **n** (se ovan). Skiljetecknet efter 43 **n** är grunt och osäkert.

Hadorph och Törnewall: : **purelp** : **lit** : **reisa** : **stein** : **aftir** : **lupbyurn** : **sun** : **sin** : **autan** :. — Hallman: **purpap** : **lit** : **raisa** : **stian** : **aftir** : **lupbuurn** : **sun** **sin** : **nutan**. — Wætter: **purhai** : **lit** : **raisa** : **stin** : **iftyr** : **pupburni** : ...**u**...**sin** **nutan**. — Hofberg: **purhal** : **lit** : **reisa** : **sten** : **iftur** : **piupburn** : **un** : **sin** : **nutan**:. Hofberg anmärker till sin läsning av r. 6: »Det första namnet ser ut som **purhai**, men då prof. Sæve förklarar ett sådant namn omöjligt, ha vi antagit, att toppstreckket på sista runan **l** blifvit utplånadt, och läsa, på hans auktoritet, **purhal** för **purhalr**, motsvarande det isl. *Pórhallr* ...» — Dybeck: : **purhal** : **lit** : **raisa** : **stein** : **aftir** (:) **lupbyurn** : **-un** : **sin** : **nutan**:. Dybeck kommenterar

i Runa fol. sin läsning på följande sätt: »Kännestrecket i första namnets **l** finnes. Förra **a** i **raisa** klart. Redan Hallman (till Celsius) har **nutan**, icke Bautils oriktiga **autan**. Tillsatserna, de fleste något grundare än de ursprungliga runorna, äro å min ritning prickade» (se fig. 88). I ett brev till G. Stephens år 1873 skriver Dybeck: »Jag tror icke på Hofbergs och Säves **piupbun** och **piupburn** (olika i ritningen och texten)... Stenen, för omkr. 40 år sedan trol. för 2^a gången *högst illa* upphuggen, med *en mängd* tillsatser, har

þ n þ b a n r t.»

Brate 1901: : **pureiþ** : **lit** : **raisa** : **stein** : **iftir** : **þupbyurn** : **sun sin** : **nutan** :. Han kommenterar sin läsning på följande utförliga sätt: »Inskriften börjar med ett kolon och efter detta äro de tre första runorna **pur** klara och af alla föregående sedda. R 4 är **e**, såsom B 768 har; huru Hofberg och Dybeck kommit till sin läsning **h** är obegripligt; vid första påseende ser runan ut som **l**, men den fåra, som är lik kst till **l**, visar sig snart vara naturlig, enär den vid roten är för smal för att vara huggen. R 5 är **i** med något krokig staf. Att B 768 läser **l**, beror på en lång fårighet från toppen snedt nedåt höger, som i slingans midt mötes af en annan fåra från stafven snedt uppåt höger, hvilken åter sannolikt gifvit anledning till läsningen **a** hos Hofberg och Dybeck. Dessa två fåror kunde förleda till läsningen **p**, om icke den följande runan afgjort vore **p**. Namnet torde alltså vara ett kvinnonamn **pureiþ**, jfr **stein**. Ut i **lit** har **t** i stället för **h**. kst fått kst till **r**, en djup fåra, som ser lika huggen ut som runornas öfriga linier, men icke blifvit anmärkt af föregående undersökare. Det står alltså **lit**, förmodligen en felristning, föranledd af att följande ord började med **r**. Det felristade kst till **r** utgår icke från toppen af **t**, som dess v. kst, utan 1½ cm nedanför.¹ Det följande ordet är **raisa** såsom hos Hofberg och Dybeck, icke **reisa** som B 768. Därpå följer **stein**; ut i **n** fortsattes kst till höger af en fåra ända ned till nedre slinglinien, hvilken fåra har nästan samma utseende som de huggna linierna. Ut i **iftir** är den första runan afgjort **i**, och kan icke läsas **a**, som B 768 och Dybeck vilja. Ut i **f** har nedre kst samma längd som det öfre 5 cm., och når icke upptill öfre slinglinien. Från foten af **t** går en fåra snedt uppåt till toppen af det följande **i**, och från foten af **i** en annan dylik fåra snedt uppåt höger, följd af ännu en mellan **i** och **r**. Dybeck anser dessa fåror vara resultat af en upphuggning af inskriften, som en bonde skall hafva företagit omkring 40 år före Dybecks besök. Det följande namnet är **þupbyurn**, det är blott osäkert, om icke andra runan har prick, hvilken icke antages af föregående undersökare; runans inre är gropigt men en grop är rundad, dock knappt af beskaffenhet att böra antagas vara en prick. Kst i den första runan **þ** är fullt tydligt, jämnt och synbarligen hugget. I stafvens topp utgår en 5½ cm lång fåra lik kst till **l**, som föranledt läsningen **l** i B 768, och skulle kunna vara huggen, om den ock är mindre jämn än stafven och kst till **p**. På grund af ristningen synes det riktigare att läsa första runan som **p** än som **l**.² Hofbergs läsning **piupbun** är oriktig. Ut i **sun** finnes af **s** blott nedre stafven, af **u** är toppen borta. Efter **sun** står intet skiljetecken, oaktadt sådant antages af både B 768, Hofberg och Dybeck, men väl ett kolon efter **sin**. Inskriftens sista ord är **nutan**, äfven följdt af kolon.» — Lindqvist 1908: **þurlap** : **lit** : **raisa** : **s--nn** : **iftir þupbuirn -un sin** : **nutan**.³

Namnen på Nastastenen har uppfattats på olika sätt. Sålunda ser Hofberg i inskriftens första namn mansnamnet *Þorhallr*. Den som stenen är rest efter bär enligt Hofberg namnet *Þiudbiorn*. I sin *Förteckning öfver Nerikes fasta fornlemningar* (1871) tolkar han inskriften på följande sätt: »Thorhallr lät resa sten efter Thiodbiörn son sin redbare.» Dybeck uppfattar inskriftens första namn på samma sätt som Hofberg men läser det andra namnet som »LUPBYURN». Brate anser, att det första namnet är ett kvinnonamn **pureiþ**; sonens namn uppfattar han i likhet med Hofberg som *Þiudbiorn* (**þupbyurn**). Lindqvist översätter

¹ Brate har alltså icke observerat, att **r**-bistaven i denna runa har ristats på 1800-talet av »upphuggaren».

² Som ovan har framhållits är **p**-bistaven tillsatt av »upphuggaren».

³ I sin avhandling *Den helige Eskils biskopsdöme* framhåller Lindqvist: »Då stenens ristningar en gång blifvit av välmenande hand 'uppskärpta', ha vissa detaljer, särskilt runorna, ej kunnat med säkerhet tydas med de utgångspunkter, monumentet självst erbjuder. Den här reproducerade fotografien är tagen av förf. efter på dylika grunder år 1908 utförd uppkritning» (a. a. s. 88, not 1).

inskriften på följande sätt i uppsatsen *Närkes fasta fornlämningar* (1922): »Torlad lät resa stenarna (!) efter Tjodbjörn, sin gode son.» (De översättningar av inskriften som senare har publicerats återgår alla på den översättning som jag lämnat i en uppsats i »Från Bergslag och Bondebygd 1952», s. 31.)

Av allt att döma är Nastastenen rest av en kvinna till minnet av hennes son. Runföljden 1–6 **pureip** skulle visserligen kunna tänkas återge det i isländska källor vanliga kvinnonamnet *Puriðr*, men slutleden är i så fall ristad på ett egendomligt sätt. Närmare till hands ligger avgjort att uppfatta namnet som *Þor(h)æiðr*. Slutleden *-heiðr*, som ingår i ganska många kvinnonamn, uppträder nästan alltid i formen *-eiðr*. Detta kvinnonamn är emellertid eljest icke belagt på svenskt område.

Den döde sonens namn — **lypbyurn**, *Lyðbiorn* — har tydligen också varit mycket sällsynt. Det förekommer eljest endast en gång, nämligen på Skarpåkerstenen (Sö 154), där namnet ristats **lypbiurn**. I *Södermanlands runinskrifter* (s. 117) kommenterar Brate namnet på följande sätt: »**lypbiurn** förekommer icke annars men jfr fsv. *Lydhfast*, *Ludholþ*, fvn. *Ljóðolfr*.» Tänkbart är väl också att **lypbyurn** kunde återge ett mansnamn *Liðbiorn* och att namnet skall sammanställas med namn som *Liðvarðr*, *Liðsmaðr* och *Liðbofi*, där ordet *lið*, n. '(krigar)skara' torde ingå som första led.

Inskriftens sista ord, **nutan**, är givetvis ack.sg.m. av adj. *nytr*, 'duktig, dugande, rask'.¹ Det förekommer som berömmande ord om den döde i åtminstone fem svenska runinskrifter från tiohundratalet.

I *Den helige Eskils biskopsdöme* (ATS 22: 1) sammanställer Sune Lindqvist Nastastenenens ornamentik med den s. k. Eskilstunakistans. Han anser, att slingmotivets »tydligt visar sig vara så att säga kopierat efter Eskilstunamonumentet» (a. a. s. 88 f.).

Nastastenen är avgjort Närkes vackraste runsten. Ornamentiken avslöjar en van och konstnärligt framstående mästare.

¹ Hadorph och Törnewall läser felaktigt **autan** i st. f. **nutan** (se fig. 85). På grund av denna läsning tolkas inskriften i Peringskiölds *Monumenta* på följande sätt: »Þureld lett reesa up Steen till åminnelse efter sin Son Lodbijörn den R i j k a (Thorilda curavit Cippum erigi Ludbiorno filio Suo opulento). Översättningen »den Rijka» (opulento) visar, att man har uppfattat **autan** som sammanhörande med *auðr*, 'rikedom'. Se fig. 86.